

Är vår författning hotad? : Den s. k. konstitutionella frågan

Boëthius, Simon Johannes

66 C a Br.

National Library
of Sweden

Histor.
S.
(B)

ÄR VÅR FÖRFATTNING HOTAD?

DEN S. K. KONSTITUTIONELLA FRÅGAN

AF

S. J. BOËTHIUS

PROFESSOR I STATSKUNSKAP

UPPSALA & STOCKHOLM
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.
(I DISTRIBUTION)

Pris 10 öre

Kungl. biblioteket

0 0000 000094324

ÄR VÅR FÖRFATTNING HOTAD?

DEN S. K. KONSTITUTIONELLA FRÅGAN

AF

S. J. BOËTHIUS

PROFESSOR I STATSKUNSKAP

UPPSALA & STOCKHOLM

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

(I DISTRIBUTION)

UPPSALA 1914

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

DÅ DE LIBERALA och de socialdemokratiska partierna söka skjuta i förgrunden den s. k. konstitutionella frågan, blir det nödvändigt att den upptages till behandling äfven af dem, som hysa en annan uppfattning däraf än dessa partier, och jag vill därför söka något belysa densamma.

Alla äro väl ense därom, att den synpunkt, från hvilken denna sak framför allt bör pröfvas, är det svenska folkets bästa. Men då gäller det att ha klart för sig, hvad vi här böra förstå med svenska folket. Är svenska folket blott vi, som nu lefva? Vore det så, då hade tydligen vi rätt att, efter behag och utan ansvarighet för någon annan än oss själfva, styra och ställa med svenska folkets angelägenheter. Men nu är det alldeles uppenbart, att vid dessa angelägenheter, d. v. s. statsangelägenheternas skötande, hänsyn måste tagas äfven till kommande släktens bästa. Tänk om våra förfäder för att tillfredsställa sina själfviska begär förstört möjligheterna för oss att lefva fritt och lyckligt i detta land! Huru skulle vi då döma dem? Men om *de* varit skyldiga hänsyn till *vårt* bästa, så äro *vi* också skyldiga hänsyn till *våra efterkommandes bästa*. När det i statslifvet blir fråga om att tillgodose folkets bästa, kan därför icke med folket menas blott de nu lefvande, utan det folk, som fortlevver genom tiderna — folket i samma betydelse som fäderneslandet: detta vårt Sverige, som varit och med Guds hjälp skall förbli samma egna rike, fast oupphörligt därinom folkmedlemmar dött och dö, födts och födas. Det är *detta* folks bästa, som de i statslifvet nu och vid hvarje annan tidpunkt maktägande äro skyldiga att vårda, och inga maktägande, det må vara en enda, ett fåtal eller aldrig så många, ha rätt att godtyckligt handskas därmed. Men då blir, nu och alltid, den konstitutionella frågan innerst den: huru skall styrelsesättet så kunna

ordnas, att garantier finnas för att de, som inom hvarje generation inneha den politiska makten, ej må sätta på spel eller offra folkets framtid för stundens lockelser? Och sådana garantier behövas sannerligen, ty djupt är driften att själfviskt tillgodose personlig fördel rotad i människonaturen, och lätt kan det dessutom hända, att äfven människor, som ej ledas blott af egoistiska bevekelsegrunder, dock af obetänksamhet eller under makten af en stämning vidtaga fördärfbringande åtgärder. Huru skola då garantier mot sådant kunna erhållas? Historiens lärdomar synas visa, att det endast kan ske på *ett* sätt, nämligen så, att bestämmanderätten öfver folkets (fäderneslandets) framtid ej öfverlämnas åt en enda myndighet, utan fördelas mellan flera, som skola samverka men därvid också kunna motväga och kontrollera hvarandra. En absolut garanti innebär visserligen ej heller detta, ty det kan ju tänkas, att de myndigheter, mellan hvilka makten är delad, förena sig om en själfvisk eller obetänksam statskonst. Absoluta lyckogarantier kunna vi människor ej på något område skapa, men äger en dylik maktfördelning rum, så finnes dock *möjlighet* och äfven sannolikhet för att den ena myndigheten kan bättre än den andra förstå, hvad hänsyn till både nutid och framtid kräfver, och att så betänketid vinnes. Om också härigenom en nyttig sak stundom kan fördröjas, så är detta mindre farligt än att folkets framtid är prisgifven åt en enda maktinnehafvares godtycke. I åtskilliga stater har också maktfördelningsgrundsatsen tillämpats, ehuru ej alltid på samma sätt.

I mycket hög grad har det skett i Nordamerikas Förenta stater. Regenten (presidenten) är där fullständigt själfständig i styrelsemaktens utöfning; lagstiftningsmakten tillhör en riksdag (kongressen), delad på två kamrar, af hvilka den öfre (senaten), stödd på de af den representerade särstaterna, är minst lika mäktig som den andra (representanternas hus). Dessutom har presidenten rätt att förkasta kongressens beslut, och denna hans s. k. vetorätt gäller oåterkalleligt, såvida ej de båda kongresshusen, hvardera med $\frac{2}{3}$ majoritet, vidhålla beslutet. Under den tid af ett och ett fjärdedels århundrade, som förflutit efter den nordamerikanska författningens tillkomst, ha presidenterna ej mindre än 541 gånger begagnat sig af veto-

rätten, och endast i omkring 30 fall har kongressen kasserat deras veto. Således mer än 500 gånger har folkrepresentatio-
nen fått böja sig för regentens ingripande. Ehuru den svenska
konungens vetorätt är absolut, d. v. s. ej kan af riksdagen om-
intetgöras, har den varit vida mindre verksam under de något
mer än 100 år, som vårt nuvarande statsskick bestått. Makt-
fördelningsprincipen har i *detta* hänseende tillämpats kraftigare
i den amerikanska demokratiska republiken än i det monarkiska
Sverige.

I andra former men i sak lika afgjordt är emellertid vårt 1809
upprättade statsskick byggdt på statsmyndighetens fördel-
ning. Att så är, framgår ej blott af grundlagsparagrafernas
lydelse, utan författarne af 1809 års regeringsform ha med
uttryckliga ord sagt ifrån, att detta just var hvad de åsyftade
med sitt verk. När det konstitutionsutskott, som utarbetade
1809 års regeringsform, framlade denna, för riksdagen, angaf
det i ett memorial motiverna därtill, och genom att antaga
förslaget godkände riksdagen också dessa motiv. Sedan i
memorialet omtalats, att vid sidan af hvarandra ställts *en sty-
rande, en lagstiftande* och *en dömande makt* heter det: Utskottet
*shar vidare sökt att rikta dessa makter till inbördes bevakning,
till inbördes återhåll, utan att dem sammanblanda, utan att lämna
den återhållande något af den återhållnas verkningsförmåga.
På dessa hufvudgrunder af statskrafternas särskilda bestämmelser
och ömsesidiga motvikt skall den statsförfattning hvila, som ut-
skottet föreslagit*». Att upphäfva maktfördelningen är därför
att förgripa sig på både bokstafven och anden i det statsskick,
i hvars hägn vårt folk i nu mer än ett århundrade fått åtnjuta
en lagbunden frihets välsignelser. Men icke blott härpå. Makt-
fördelningen var icke något nytt påfund af 1809 års män; den
har från äldsta tider varit den betryggande och bärande kraften
i svenskt statslif. Vid tre tillfällen har den försvagats (dock
icke tillintetgjorts): under det karolinska enväldet, under fri-
hetstidens riksdagsenvälde och 1789—1809, och alla gångerna
ha följderna af försvagandet blifvit olyckliga. Hvad som ut-
gör 1809 års grundlagstiftares stora berömmelse är, att de,
med fullt medveten afsikt att söka bespara Sveriges folk ett
förnyande häraf, återpplifvat och ytterligare omgärdat den

maktfördelning, som med undantag af dessa korta mellanskof — tillsammans blott 112 år af en 1000-årig historia — afgjort präglat svenskt statsskick till folkets lycka. Att i detta hänseende söka omintetgöra 1809 års verk innebär därför en för-gripelse på hela den historiska grunden för vårt statslif.

Vi vilja nu tillse, hvilka hufvuddragen af maktfördelningen äro enligt vår gällande författning.

Det är genom antagande af nya lagar eller upphäfvande af bestående, som den lefvande generationen framför allt kan inverka på folkets framtid. För att härvid besinningsfullhet skall kunna göra sig gällande, är bestämdt, att till det ena som det andra fordras samtycke af såväl konung som riksdag och dessutom att riksdagen ej fattar sitt beslut såsom en enda församling utan därvid är delad, före 1866 i fyra stånd och från 1866 i två kamrar, hvilka hvar för sig äga beslutanderätt. Efter 1866 kan sålunda en lagförändring endast åvägabringas genom samstämmade beslut af konungen och riksdagens båda kamrar. Häri ligger tydligen en garanti mot förhastade beslut, om blott de tre beslutsberättigade till hvarandra intaga en själfständig ställning, och detta är fallet, enär konungen har sin ställning oberoende af växlande riksdagsmajoriteter och riksdagens medlemmar fritt väljas af folket, men på sådant sätt, att olika synpunkter kunna göra sig gällande vid de båda kamrarnas tillsättande. Å andra sidan är sörjdt för att ej ett oresonligt motstånd skall kunna alldeles omöjliggöra behöfliga reformer. Om nämligen en af riksdagens kamrar eller båda motsätta sig en lagförändring, som konungen anser folkets välfärd kräfva, så kan han genom påbjudande af nya val vädja från riksdagsombuden till deras väljare, och mot ett oresonligt motstånd från konungens sida utgör riksdagens finansmakt ett medel. Denna makt är af utomordentlig betydelse, ty ingen statsstyrelse kan föras utan nödiga penningmedel. Det behöves skatter och det behöves rätt för regeringen att få använda inkomsterna. Men att bestämma nya skatter är riksdagens ensak, och det är äfven riksdagen, som genom den årliga statsregleringen fastställer, hvad regeringen får använda till olika ändamål.

Denna riksdagens finansmakt är också af stor betydelse

med afseende på frågan om vårt förhållande till utlandet, hvilken ytterst gäller krig eller fred. Enligt vår regeringsform kan konungen börja krig utan att inhämta riksdagens samtycke. Orsaken till att så stadgats är förnämligast den, att, om riket hotas med anfall, så kan dettas lyckliga afvärjande bero på att vi själfva få tillfälle att taga första steget. Det blir då till skenet ett anfallskrig från vår sida, men är i verkligheten ett försvarskrig. Ett sådant försvarskrig skulle vi kanske ej få tillfälle att föra *så*, att riket därigenom räddades, om riksdagen måste först komma tillsammans och ge sitt bifall, innan vi finge slå det räddande slaget. Genom det här af förorsakade dröjsmålet kunde det rätta tillfället för alltid gå förloradt. Emellertid kan det ju tyckas vådligt att lägga makten öfver något för folkets hela tillvaro så ödesdigert som krig och fred i en myndighets — konungens — hand. Det är också endast skenbart, som vår regeringsform gör det. Oafsedt, att konungen endast i samråd med *ansvariga* rådgifvare får besluta om krig och fred (hvarom mera i det följande), så kan intet krig föras utan penningar, men det är ju riksdagen, som ensam har rätt att bevilja sådana. Regeringen måste dock hafva penningmedel vid infallande krig, äfven om riksdag ej är samlad och kan gifva dem. Af denna orsak är hvarje riksdag skyldig att ställa till konungens disposition ett s. k. kreditiv, som han i sådant fall får lyfta (riksdagen ensam bestämmer dock dess storlek), men villkoret för lyftandet är, att riksdag samtidigt inkallas. Nu räcker kreditivet naturligtvis blott till de allra första oundgängliga krigsåtgärderna. De medel, som fordras för krigets fullföljande, de måste beviljas af den sammanträdande riksdagen, och under sådana förhållanden kan ingen konung börja ett anfallskrig utan att vara viss om riksdagens stöd därför. Och skulle han ändock göra det, har den sammankommande riksdagen i sin anslagsrätt medel att tvinga till en fredlig politisk. Att Gustaf IV Adolf kunde föra en så envis krigspolitik, berodde af, att han enligt dåvarande grundlag (1772 års regeringsform § 45) ägde att pålägga de de för krigföringen erforderliga gårderna utan att behöfva sammankalla riksdag förr än efter krigets slut. I vår nuvarande regeringsforms påbud om riksdagens sammankallande samtidigt med krigskreditivets lyftande ligger en fullt betryggande

garanti mot en sådan politik. I verkligheten förefinnes sålunda maktfördelning äfven med afseende på denna sak.

Liksom makten öfver finanserna väsentligen är riksdagens ensak, så är regeringsmakten konungens. Regeringsmakten innebär ett fritt handlande enligt och inom gränserna för de i lagarna gifna normerna. Men för att ett dylikt handlande skall kunna motsvara sitt ändamål fordras viljekoncentration och dessutom att det för allom må vara klart, hvem som bär ansvar därför. Intetdera af dessa anspråk motsvarar en månghöfdad riksdagsförsamling, inom hvilken de mest stridiga intressen kunna drifva sitt spel och hvars medlemmar kunna dölja sig i eller krypa bakom något så obestämdt och därför ej blott juridiskt utan ock moraliskt oansvarigt som en tillfällig majoritet. Att låta riksdagen regera, vore därför ödesdigert. Om något är klargjordt genom historiens lärdomar, är det för visso fördärligheten af ett »riksdagsregemente». En episod i vår egen historia — den s. k. frihetstiden — vittnar därom på ett sätt, som för vårt folk borde utgöra en oföglömmelig varning. Visst är, att 1809 års grundlagsstiftare togo varning däraf. Genom bestämmelser i regeringsformen — bestämmelser som för vårt statsskick hafva grundläggande betydelse och fortfarande äro ofrånkommelig lag — fastslogo de nämligen (§ 4), att »konungen äger allena styra riket», och (§ 9) att han i regeringsärenden äger »allena besluta». Men, säger man kanske, konungen är ju oansvarig. Huru tillgodoses då det ofvan framställda ansvarighetskrafvet? Ja, han är formellt (d. v. s. juridiskt och politiskt) oansvarig på samma sätt som valmannen är det vid afgifvande af sin röst på riksdagsman, och riksdagsmannen vid afgifvande af sitt votum i kammaren. Men det ges en ansvarighet, som är högre och bör vara vida mera kräfvande än någon formell — den *moraliska* inför samtid och eftervärld, och den har både konung, valman och riksdagsman, men de senares kan fördunklas genom den slutna omröstningen eller genom att den så att säga fördelas på en talrik partigrupp. För konungen finnas däremot inga sådana möjligheter. Huru han besluter i regeringsärender, det ligger i öppen dag, kan ej på något sätt undanskymmas för samtidens och historiens dom. Inför denna är han *personligen*

ansvarig just genom att han ensam har beslutanderätten. Och dessutom är formellt ansvar ej uteslutet, när konungen utöfvar regeringsmakten. Äfven härvid äger maktfördelning rum. Hans beslut i regeringsärenden (hvari inbegripas ej blott verkställighetsåtgärder, utan också utöfvandet af bestämmelserätten öfver krig och fred samt af hans andel i lagstiftningen) måste för att de skola blifva gällande *fattas i statsrådet*, d. v. s. i närvaro af och efter inhämtande af fritt gifna råd af statsråden, som för sina rådslag äro ansvariga inför riksdagen; och hvilka dessa deras rådslag varit, ses af statsrådsprotokollen, som granskas af konstitutionsutskottet vid hvarje lagtima riksdag och med anledning af hvilka detta kan ställa statsråden till juridiskt ansvar inför riks rätt (§ 106) eller anmäla dem till politiskt ansvar inför riksdagens kamrar (§ 107). Statsråden kunna visserligen undgå ansvar för ett kungligt beslut, som de ogilla, genom att till protokollet afråda det, men de kunna ock söka alldeles hindra det genom att nedlägga sina ämbeten, om konungen ej vill lyssna till deras råd, och detta böra de utan tvifvel göra, ifall saken är riksviktig. Konungen kan då söka skaffa sig andra, villigare statsråd, ty han har en laglig rätt att fritt välja och afskeda sina rådgifvare, men villkoret för att han på sådant sätt skall kunna genomdrifva sin vilja är, att han kan finna personer, som vilja träda i de afgäendes ställe och där med åtaga sig ansvaret för beslutet. En särskild ställning intager härvid den statsrådsledamot, som är fördragande i ärendet. För att konungens beslut skall blifva regeringshandling, måste denna ledamot kontrasignera det (d. v. s. underteckna det jämte konungen), och genom att vägra kontrasignation kan han således hindra det att få gällande kraft. Skulle det tilltänkta beslutet strida mot författningens grunder (regeringsformen), har han ej blott rätt och moralisk plikt att så göra, utan ock juridisk plikt, ty underlåtagandet drabbas då af ansvar inför riksrätten. Konungens beslut i regeringsärenden åstadkommas sålunda genom samverkan mellan honom och statsråden. Då dessa äro ett fåtal (11) både moraliskt, politiskt och juridiskt ansvariga personer, är detta något helt annat, än om sådana ärenden skulle bero af en stor skara oansvariga riksdagsmän. Följden af statsrådets rätt och plikt att på nu angifna sätt med-

verka blir också i vanliga fall, att konungen rättar sig efter statsrådet, särskilt då detta kan stödja sig på riksdagen, ty annars utsätter han riket för en farlig strid mellan konung och riksdag, riskerar således den samverkan, som behöfves för att ej maktfördelningen skall bringa styrelsesättet i baklås. Härigenom har riksdagen utan att själf inblanda sig i regeringens skötande dock en kontrollerande makt öfver detta, och äfven här gäller således, som sagdt, maktfördelningens grundsats. Äfven när konungen på nu angifna sätt offrar sin personliga mening för hvad han anser allmänt väl kräfva, är dock regeringsbeslutet i alla fall att anse som hans, ty han allena äger besluta, att det är så, äfven om han (hvilket är hans rättighet) för att freda sig för ansvar hos samtid och eftervärld till statsrådsprotokollet anger sina betänkligheter och hvad som förmått honom att låta dem vika. Men han kan också, hvilket likaledes är hans otvetydiga rätt, stå fast vid sin mening, d. v. s. han låter då det motspänstiga statsrådet afgå och söker skaffa sig ett nytt, som vill medverka till beslutet, och han kan därvid — hvilket är hans lika obestridliga rätt — i samråd med sina nya rådgifvare mot de förra och deras anhängare inom riksdagen genom riksdagsupplösning vädja till folket i val. Detta är innebörden i vår regeringsforms stadgande, att konungen allena äger styra riket och besluta i regeringsärenden.

I en nyligen utgifven broschyr (»Det konstitutionella styrelsesättet») har herr Staaff framlagt sina åsikter om konungadömet och därvid åberopat sig på vår störste historieskrifvare och statsvetenskaplige tänkare Erik Gustaf Geijers auktoritet mot den nuvarande historisk-statsvetenskapliga forskningen i Sverige. Enligt hans förmenande förfäktar denna »satsen om den personliga konungamaktens eviga rätt och helgd i Sveriges statslif», och häremot anför han bl. a. ett yttrande af Geijer i ett bref efter dennes s. k. affall, d. v. s. från hans liberala tid, så lydande, att konungamakten »är och kan hädanefter ej vara annat än en högsta, genom ärftlighet försäkrad *magistratur*». Ett närmare skärskådande af detta herr Staaffs uttalande kan vara af intresse, emedan därigenom tillfälle beredes till belysande af viktiga principfrågor. Att herr Staaff, som sysslat med mångahanda ting, sedan han i den radikala studentföreningen

Verdandi lade grunden till sin politiska bildning, ej är synnerligt inne i den nuvarande svenska statsvetenskapliga forskningen, må vara ursäktligt, men af en man i hans ställning hade man kunnat fordra, att han ej skulle offentligt yttrat sig därom, utan att taga reda därpå. Hade han så gjort, skulle han vetat, att det är så långt ifrån att denna forskning affallit från den »liberale» Geijers ifrågavarande åsikt, att tvärtom en af grundvalarna för dess statsuppfattning just är, att *konungadömet* (liksom hvarje annan institution med politiska rättigheter) *intet annat är än en »magistratur», d. v. s. ett organ åt staten, hvilket hämtar hela sin befogenhet ur dennas gällande rättsordning.* I omedelbart sammanhang härmed står emellertid frågan: hvad menas med staten? Med afseende härpå är det möjligt, att en klyfta förefinnes mellan den nuvarande svenska statsvetenskapen och herr Staaffs hågkomster från sin ungdoms verdandistiska kanstöperier. Däremot står denna vetenskap äfven härutinnan på Geijersk grund, och ej heller innebär detta någon efterblifvenhet i förhållande till utlandets statsvetenskap, som dock herr Staaff i broschyren ägnat en varm hyllning (äfven i detta fall hade kanske sakkunskap ej varit ur vägen). Under inflytandet af 1800-talets nationellt historiska strömningar gaf nämligen Geijer hos oss uppslag till en uppfattning af staten, som han ej heller efter »affallet» förnekade. Själf utformade han ej närmare detta historiska statsbegrepp, men från samma utgångspunkter som hans har en sådan utformning efter hans tid skett inom utlandets, särskildt Tysklands, men äfven Frankrikes statsvetenskap, och den sålunda där rådande historiska uppfattningen af staten spelar också en ledande roll i modern svensk statsvetenskap. Enligt denna uppfattning är staten den juridiska personifikationen af *folket* (nationen). Men märk väl: det folk, som sålunda kan sägas bilda staten, det är ej folket, fattadt såsom summan af de vid hvarje särskild tidpunkt lefvande individerna, utan folket, fattadt såsom den organiska enheten af gångna, nu lefvande och kommande generationer — samma folk, som här en gång trots en Gustaf Trolle och hans anhang visste häfda sin själfständighet under Gustaf Vasas ledning och som med Guds hjälp alla för-

därfliga tillskyndelser till trots allt framgent skall göra det. Man kan, såsom ofvan är sagdt, också kalla folket i denna mening fäderneslandet, ty detta är ej blott den jord vi bebo, utan det är inbegreppet af allt det förblifvande, allt det sammanhållande i folkets lif, af alla dess kulturförvärf.¹ Man kan också härför använda ordet riket. Det är då åt folket-staten, riket, som Sveriges konung innehar en »magistratur», och dennas innehåll och gränser äro gifna i hvad som är normen för det fortlevande folkets statslif: författningen, som, så länge den ej blifvit ändrad enligt sin egen ordning, har rätt till åtlydnad och respekt. Därför har ock samma § 4, som ger konungen rätt att allena styra riket, omedelbart därefter tillägget: »på det sätt denna regeringsform föreskrifver».

Den svenska konungens myndighet är sålunda en af författningen åt honom uppdragen och af författningen (lagen) begränsad magistratur. Utesluter då detta en personlig konungamakt? Ja, utan tvifvel, om med en sådan menas en på personlig rätt (»egen rätt») grundad och efter personligt godtycke utöfvad makt. Men i denna dåliga mening är det ej blott konungamakten som kan vara personlig. Det kan hvarje offentlig befogenhet vara. Maktkräfvare hafva ej saknats, som gjort anspråk på personlig myndighet af nu angifna slag. Det gjorde medeltidens feodala herrar, det gjorde det patrimoniella konungadömets innehafvare, det göra i vår tid de valmän, som ej förstå, att också de såsom sådana äro af staten bemyndigade organ, utan som tro sig, blott de blifva majoritet, ha rätt att fritt och ansvarslöst förfoga öfver statens framtid — offra denna för sina personliga fördelar eller syften.

¹ Till stöd för påståendet, att detta statsbegrepp är den utländska statsvetenskapens, kan hänvisas till den berömda tyske statsrättsläraren JELLINEK, men också till den franske ESMEIN, som är en bekännelsetrogen republikan. Denne säger i sitt förnämsta arbete: »staten är den juridiska personifikationen af en nation», och »den nationella suveräniteten tillhör icke såsom egendom den nuvarande generationen, som nödvändigt och lagligt har den fria utöfningsrätten däraf, men blott utöfningsrätten; den tillhör nationen, förkroppsligad i staten, d. v. s. följden af hvarandra efterträdande generationer; den tillhör morgondagens människor lika väl som dagens». Och på ett annat ställe: »suveräniteten tillhör i verkligheten folket, skildt från individerna och inneslutande generationers utveckling».

Men det finnes ett annat personlighetsbegrepp: *Geijers personlighetsbegrepp* — det som var ledstjärnan vid hans »affall», det, som kom honom att fälla det bekanta yttrandet: »Det personliga är det högsta i historien». Det utmärkande för detta personlighetsbegrepp är ej personlig *rätt*, utan personlig *plikt*; *det* är ej oförenligt med en begränsad »magistratur», det innebär tvärt om, att innehafvaren af en sådan är skyldig att, när så af fäderneslandets väl kräfvdes, låta magistraturens former fyllas af den högsta personliga pliktuppfyllelse, hvilka risker detta än må medföra för honom själf.

Från de nu vunna synpunkterna faller ljuset klart öfver den magistratur, som kallas svenskt konungadöme. Delvis är svaret på frågan, hvad denna innebär, redan gifvet i det föregående. Den är en af de återhållande krafterna i den till betryggande af folkets framtid upprättade maktfördelningen. Men därmed är dess betydelse ej uttömd. Folkets vanliga medlemmar hafva också hvar i sin stad skyldighet att söka verka för betryggandet och befrämjandet af folkets (statens) framtid, men privatlivets mångahanda bestyr kunna för dem skymma blicken för, hvad denna kräfver, och äfven hindra dem från att i större utsträckning verka för den samma. Därför har i den monarkiska statsformen, sådan den uppväxt på germansk grund (och mer än kanske någon annan är den svenska grunden germansk) upprättats en (för att tala med Geijer) »*högsta genom ärftlighet försäkrad* magistratur» — konungadömet. Den är i den moderna staten den enda ärftliga (och såsom sådan formellt oansvarig), men den har fått denna karaktär icke för innehafvarens skull, utan för statens, för folkets egen skull. Tack vare dess ärftlighet behöfver nämligen dess innehafvare ej frestas att köpa sin ställning genom att smickra personliga, kanske statsfientliga intressen. Han kan dessutom mera än någon annan verka för statens bästa; i kontinuiteten (ärftligheten) af hans ämbete ligger för honom en ständig uppfordran att så göra, och det är för att han må få tillfälle härtill, som vår författning tilldelat honom de här ofvan angifna befogenheterna. Men häraf följer, att detta konungadöme ej är inskränkt till att, såsom en af herr Staaffs anhängare (professor Alexanderson) nyligen velat göra gällande, vara *blott* en

»nödbroms». Dess bärare är förpliktigad att vid nationella kriser inom måttet af sin förmåga vara just det, som herr Staaft i den nämnda broschyren vill föreka honom rätt att vara: *folkets ledare*. Detta betyder ej, att han har att vara ensam bestämmande — däremot utgör maktfördelningen i vår författning en fullgod garanti — men det betyder, att han, när det gäller statens, rikets bestånd framför alla andra bör söka vara folkets politiska samvete; det betyder, att han då har rätt och plikt att söka få folket med sig till betryggande af dess egen framtid. Därför lofvar och svär också hvarje svensk konung vid sitt trontillträde att »efter yttersta förmåga befrämja *rikets* sannskyldiga gagn och bästa, så sant mig Gud hjälpe till lif och själ». Säger nu konungens samvete honom, att han för rikets bästa bör underordna sin personliga mening sina rådgifvares, så bör han göra det; säger honom åter hans samvete, att härigenom rikets gagn och bästa skulle äfventyras, då är hans plikt att begagna den rätt honom grundlagarna ge att taga andra rådgifvare, och finner han sig vid en sådan ministärförändring behöfva söka stöd hos folket genom nya val, så bör han söka få det. I intet fall är det härvid fråga om allenastyrande, utan endast om att utnyttja de möjligheter, som den besvurna författningen ger till häfdandet af den besvurna konungaplikten mot riket. Visar sig hans vädjan till andra rådgifvare eller till väljarfolket fåfång, ja då finnes kanske ingen hjälp. Ett folk, hvars flertal ger sig själft till spillo, kan ingen rädda. Konungen har emellertid gjort sin plikt att använda de möjligheter författningen gaf honom. Betecknande för herr Staaft är, att han i den nämnda broschyren s. 23 (med frångående af sitt parlamentariska engelska ideal) ej vågar alldeles förneka konungens rätt att i strid med den sittande ministären vädja till folket genom nya val, men att han söker afskräcka från begagnandet af denna rätt genom att utmåla den risk och det obehag, detta kan medföra för konungen. Enligt det Geijerska personlighetsbegreppet blir hvarje *rätt* en *plikt*, när den personliga öfvertygelsen kräfver dess användande. Herr Staaft uppkallar häremot hänsynen till de personliga riskerna. I sin broschyr har han framhållit Geijer såsom motsats till »dagens småt-

tingar». Med anknytning till det nu sagda tager jag mig friheten att också göra det.

Från synpunkten af den konungen genom författningen ålagda ledareplikten bör också den fråga ses, som herr Staaff och hans medhållare vilja göra till dagens mest brännande: konungens tal till bondetåget. De förmena, att han öfverskred sin befogenhet och således handlade inkonstitutionellt, när han i detta sökte verka för något, som ännu ej var ett regeringsbeslut. Konungen skulle alltså vara lagligen förhindrad att genom offentliga uttalanden söka vinna sitt folk för hvad han ämnar söka genomföra i regeringskanseljen, dit det officiella i hans ämbetsgärning enligt grundlagen är förlagdt. Men en statsministers officiella ämbetsgärning skall också enligt grundlagen ske i regeringskanseljen; äfven han skulle då vara förhindrad att på förhand söka vinna den allmänna meningen för hvad han där vill söka genomdrifva. Men då blir herr Staaffs Karlskronatal en författningsvidrig handling, ty hvad han däri förordade var ännu icke beslutadt i regeringskanseljen. Nu var det emellertid icke författningsvidrigt, ty ingen lagparagraf förbjuder en statsminister att på sådant sätt söka stöd för sin politik — naturligtvis med risk att, om denna kommer i strid med den uppfattning, som sedan gör sig gällande i kanseljen, nödgas afgå. Men ingen lagparagraf förbjuder heller konungen att genom offentligt uttalande söka vinna den allmänna meningen för hvad han än är sinnad att i regeringskanseljen förfäkta. Att konungen före det officiella regeringsbeslutets fattande offentligt tillkännagaf sin mening, var därför icke olagligt, men naturligt är, att han under vanliga förhållanden ej tager ett sådant steg, som utsätter honom för risken att öfvergifvas af sitt statsråd. Här förelåg emellertid just *ett utomordentligt fall*. Konungen ansåg, att rikets bestånd stod på spel, om ej försvarsfrågan omedelbart löstes; å andra sidan var det den Staaffska ministärens tydligt ådagalagda afsikt att ej ge sin medverkan till att frågan i år i sin helhet förelades riksdagen utan eller efter riksdagsupplösning, men genom ett uppskof till 1915 års riksdag med det väsentligaste i frågan — infanteriets öfningstid — skulle antagligen denna hufvudpunkt drunkna i eller skjutas undan af den mängd

frågor, som gifvetvis efter val till en ny riksdagsperiod trängas om lösning, och så skulle riket fortfarande lämnas utan be- tryggande försvar. Då skedde till konungen en den mest stor- slagna folkliga vädjan i denna sak. Därmed yppades för honom ett tillfälle att på ett sätt, som ej stod i någon som helst strid med författningen, verka för hvad »rikets sannskyldiga gagn och bästa» syntes honom ovillkorligt kräfva — således för det, som han i sin konungaed lofvat att »efter yttersta förmåga befrämja». Icke löste han därigenom försvarsfrågan, ty där- till hade han ej befogenhet, men han skapade en sådan situa- tion, att den Staaflska ministären kunnat, om den så velat, fått tillfälle att öfvergifva sin försumpningspolitik, och att, när den det ej ville, svenska folket fick tillfälle att själfvt kom- ma till tals i sin egen lifsfråga. Att kalla detta ett angrepp på folkets själfstyrelse är väl det orimligaste i världen. Nej, här föreligger ingen konstitutionell konflikt i meningen, att ko- nungen skulle öfverskridit sin »magistraturs» lagfästa gränser vare sig i förhållande till sitt råd eller till sitt folk, men hvad som föreligger, det är ett försök af den Staaflska ministären att tvinga konungen att återtaga det steg, han i god öfverens- stämmelse med författningen i känslan af sitt personliga ansvar tagit, och ej blott det, utan ock ett försök att genom den ko- nungen affordrade s. k. »munkorgsbestämmelsen» beröfva Sve- riges folk det värn för dess säkerhet, som det hittills ägt däri, att dess konung i allvarstider kan omedelbart vädja till dess fosterlandskärlek.

En af herr Staafls handgångna män, herr Daniel Persson i Täll- berg, har sagt, att han i konungens ord till bondetåget tyckt sig höra klangen af osvenska toner. Å nej, herr Daniel Persson, hvad som hördes, det var klangen af äkta urgamla svenska toner. Det var klangen från de tider, då framfarna svenska konungar fyllt sin konungaplikt att söka leda sitt folk till värnande af rikets be- stånd. Till Sveriges lycka och till lycka för oss, som nu lefva, har Sveriges allmoge och ej minst Dalarnas i fordomtima lystrat till sådana kungsord. Så har kunnat bli en verklighet, hvad den store Gustaf Adolf en gång uppställde som ledstjärna för allt svenskt statslif: att »konung och ständer, högre och lägre före- träda tillhopa i Guds stad, det konungliga höga majestät», d. v. s.

ha att under den öfver båda stående lagen med gemensamt ansvar vårda fäderneslandets välfärd. Sådan har från urminnes tider grunden för svenskt statsskick varit, och på Guds makt skall icke ens herr Daniel Persson lyckas rifva den ned. På den grunden har också vår nuvarande kung ställt sig, när han tog till valspråk: »Med folket för fosterlandet», och när han nu på sätt som skett vädjat till sitt folk, har han handlat i andan af ett annat ord af sin störste företrädare: »Sannerligen jag hafver aldrig näst Gud litat till någon annan makt än till den, som af svenska mäns trohet kommer». Skall den tilliten befinnas hafva varit fåfäng?

Jag har i det föregående framställt hufvuddragen af den maktfördelning, som, rotad i vårt folks hela historiska utveckling, är den ledande tanken i vår nu gällande författning. Mot denna författning har herr Staaff i sin ofvan omtalade broschyr framfört en utländsk statsrätt, den s. k. engelska parlamentarismen. Jag vill då söka belysa hvad denna ytterst går ut på.

Enligt den samma skall en konung finnas, till skenet utrustad med ungefär samma befogenhet som den svenska konungen, men endast till skenet. Hans beslut i regeringsärenden är endast ett viljelöst bekräftande af hvad ministären föreskrifver honom. När han talar till folket, återger han såsom en fonograf blott dennas ord. Sin vetorätt i lagfrågor gentemot parlamentet (riksdagen) får han ej själf begagna, och att ministären, som är den verkliga regeringen, skulle i hans namn begagna den, kommer ej i fråga, enär denna ministär, såsom straxt skall visas, är en viljeenhet med det härskande parlamentspartiet. Konungens rätt att utnämna ministrarna betyder i verkligheten blott, att han måste till premierminister nämna ledaren för det parti, som vid parlamentsvalen fått majoritet i underhuset (andra kammaren), hvarpå denne inom sagda parti själf utser sina ämbetsbröder, som konungen sedan måste utnämna. Parlamentet är deladt i två kamrar (hus), men hvad underhuset, d. v. s. dess majoritet, besluter kan få gällande kraft mot öfverhusets veto. Konungen har visserligen af gammalt rätt att genom parlamentsupplösning mot detta parti vädja till valmännen, men utöfningen af denna rätt har öfvergått till ministären, och denna begagnar den naturligtvis ej mot det parti, som utgör dess stöd. Således icke heller

hären någon hjälp, om det härskande underhuspartiet (däri ministären naturligtvis inbegripen) vill vidtaga de för folkets framtid mest fördärliga åtgärder. Med afseende på regeringens skötsel är ej ministären underkastad någon verklig kontroll, ty i England finnes intet konstitutionsutskott, som granskar dess protokoll (några officiella sådana föras icke ens), och någon *saklig* detaljpröfning af regeringsbesluten äger sålunda ej rum. Så länge ministären har sitt partis förtroende, kan den därför ostraffadt regera som den vill, och partiet kan svårligen utan att riskera sin egen makt undandraga den sitt förtroende, ty i sådant fall skulle väl ministären använda upplösningsrätten, hvaraf följden kunde bli, att motpartiet genom nyvalen finge öfvervikt i underhuset. Den engelska parlamentarismen, fullt genomförd, innebär således raka motsatsen till maktfördelning; den är fullständigt enväldigt för underhusmajoriteten — eller dess ledare.

Men, säges kanske, med detta styrelsesätt har Englands folk dock blifvit mäktigt och lyckligt; parlamentarismen har ju då visat sig ej vara någon olycka. Härpå svaras, att i England rådt för detta land egendomliga förhållanden, som gjort att parlamentarismen där kunnat vara en tillfredsställande statsform. Hvilka dessa förhållanden varit, är här ej platsen att utreda. Det må endast betonas, att de alldeles saknas hos oss, och att hos andra folk, som äfven sakna dem, efterbildningar af den engelska parlamentarismen verkat synnerligt menligt, t. ex. i den nuvarande franska republiken. Dessutom har först på sista tiden parlamentarismen i själfva England fullständigt genomförts. I England har, trots styrelsesättets allmänna parlamentariska karaktär, funnits en viss maktfördelning, i det öfverhuset haft vetorätt mot underhuset. När denna användts och underhusmajoriteten i viktiga frågor ej velat böja sig därför, har ministären måst genom underhusets upplösning hänskjuta saken till valmännen. Men 1911 inskränktes öfverhusets vetorätt i lagstiftningsfrågor därhän, att den blef kraftlös mot 3 underhusbeslut, fattade med 2 års mellanrum mellan det första och det tredje (Man jämföre härmed liberalers och socialisters rop hos oss: bort med första kammaren!) Då nu underhuset väljes för 5 år, kan det härskande partiet under denna tid genomdrifva sin vilja, strede den än aldrig så mycket mot den allmänna meningen i landet. I dessa dagar

har detta förorsakat en kris, som kan medföra de mest ödesdigra följder. Det nu i England härskande liberala partiet är majoritetsparti endast med hjälp af de katolska irländarne i underhuset (jämför härmed de svenska liberalernas och socialisternas »fruktbärande samverkan»), och detta irländska minoritetsparti till behag vill det liberala partiet gifva Irland en själfständig ställning (»homerule»), som den i det irländska landskapet Ulster bosatta protestantiska befolkningen af engelsk-skotsk börd fruktar skola för sig medföra det värsta förtryck. Förgäfves begär den, att frågan genom parlamentsupplösning skall underställas valmännen. Den liberala partiregeringen vill af omtanke om sin maktställning ej gå in därpå, och nu är fara värdt, att Ulsterborna af förtviflan drifvas till uppror. Inbördeskrig, se där hvad parlamentarismens fullständiga genomförande kanske skall komma att ådraga vår tids England!

Denna engelska statsrätt vill nu herr Staaff göra till måttstock för vårt statslif med åsidosättande af svensk grundlag. Hur är sådant möjligt? Det är ju som att säga, att en svensk domare bör döma icke efter svensk lag utan efter engelsk! Förklaringen skall vara, att hos oss utvecklats sig en konstitutionell praxis (sedvanerätt), som gäller lika mycket eller mera än den skrifna författningen, och att denna konstitutionella praxis ombildat vårt statsskick i parlamentarisk riktning. Det är på sådant sätt, som den engelska parlamentarismen kommit till stånd, och då det i England är inkonstitutionellt att bryta däremot, så är det också — menar man — i Sverige inkonstitutionellt att ej iakttaga parlamentarismen. Till en början vågar jag bestrida tillvaron af en svensk med engelsk parlamentarism sammanfallande konstitutionell praxis. Men vidare bör märkas, att England ej har någon skrifven författning. Dess statsskick beror väsentligt på sedvanerätt, och därför har den konstitutionella sedvanerätten där karaktären af gällande statsrätt. Helt annat är åter förhållandet, då såsom hos oss, skrifna grundlagar finnas. Visserligen kan äfven i sådant fall en konstitutionell praxis med gällande kraft uppstå, men endast på villkor, att den *ej strider* mot den skrifna författningen. Den kan här blott innebära *en viss tillämpning* af denna. Ett exempel! Efter all sannolikhet tänkte sig 1809 års grundlagsstiftare, att riksdagens anslagsrätt

skulle inskränka sig till att i klump anslå summor till hufvudtitlarna, men den formulering, de gåfvo åt grundlagsbestämmelserna, var sådan, att däremot ej stred, om riksdagen äfven bestämde de särskilda anslagen *inom* hufvudtitlarna, och på sådant sätt hafva bestämmelserna tillämpats. Här har man sålunda en verklig konstitutionell praxis, som måste ovillkorligt respekteras. Men orimligt vore, om en i författningen tydligt grundad rättighet skulle förloras därigenom, att dess innehafvare en tid ej begagnade sig däraf, hvilket dock är det, som man i den konstitutionella sedvanerättens namn gör gällande gentemot konungen med afseende på uppenbart författningensliga rättigheter. Då skulle också riksdagen förlorat sin i § 107 R.F. gifna rätt att på grund af en anmärkning från konstitutionsutskottet hos konungen anhålla om statsråds afskedande, *ty af denna sin rätt har riksdagen aldrig begagnat sig under de mer än 100 år R.F. gällt.* Vill man vara med om en dylik konsekvens? Hvad för öfrigt angår påståendet, att 1809 års statsskick genom praxis utvecklats i parlamentarisk anda, så är detta riktigt, om man härmed menar en ökad samverkan mellan regering och riksdag, nämligen på författningens grund. *Denna* parlamentariska praxis har ingen, allra minst vår nuvarande konung, sökt rubba, men den är något helt annat, än att konungarna genom att en tid ej begagna sig af författningensliga rättigheter skulle förlorat dessa, och därför också något helt annat än engelsk parlamentarism.

Emellertid framföres nu från liberalt-socialistiskt håll till förmån för att Sveriges statsskick bör vara rent parlamentariskt ett argument, som anses ännu kraftigare, ja alldeles oemotståndligt. Den rena parlamentarismen innebär ju, att majoriteten af de vid hvarje tidpunkt lefvande medborgarna får bestämma öfver statens angelägenheter, och detta är, menar man, just hvad som kräfvades af tidens stora, med en naturkrafts nödvändighet verkande demokratiska rörelse. Folket (i betydelsen majoriteten af de lefvande) måste »få vara herre i sitt eget hus»; icke får folkviljan (i betydelse af denna majoritets vilja) på något sätt inskränkas. Här möta oss återljud af uppfattningen, att staten, fäderneslandet, är det samma, som de lefvande individerna — denna uppfattning, som herr Staaff antagligen allt från sina Verdandiår hyllar och tror vara den af

honom prisade utländska statsvetenskapens, ehuru den i denna alldeles förlorat kurs. Visst är, att denna uppfattning öppet häfdas af hans parti. I en af Frisinnade landsföreningens småskrifter (N:o 11 »I högerhetsens tider») förklaras uttryckligt, att fosterlandet (staten) egentligen är det *svenska folket* och ännu egentligare de fem millioner individer af detta, som äro ekonomiskt mindre välloftade än de öfriga 250,000. Att härmed menas de nu lefvande är klart af hela framställningen, och blir det alldeles tydligt af de anförda siffrorna, hvilka ju kunna i en framtid blifva helt andra. Äro nu de 5 millioner verkligen fosterlandet, så får deras (majoritetens) makt att efter behag förfoga öfver fosterlandet ej på något sätt inskränkas; då blir en oinskränkt parlamentarism den enda berättigade statsformen, hvilket var det man ville bevisa. Men är fäderneslandet något högre än vi, som nu lefva, är den ett öfver vår flyktiga tillvaro och våra flyktiga intressen upphöjdt framtidsmål, — något som hela vår förnuftiga natur kräfver —, då faller detta, som så oemotsägligt ansedda bevis ohjälpligt till jorden.

Otvifvelaktigt är tidens demokratiska frammarsch en storartad företeelse, men hvad som ger den berättigande är icke en till självviskhet ledande, af vetenskapen redan utdömd statslära. Utan det är, visserligen att därigenom missförhållanden kunna utjämnas till förmån för tillbakasatta klasser, men det är också att en utsträckt andel i statsangelägenheternas vård kan blifva ett medel till att de breda lagen uppfostras till insikt om, att en hvar har plikter mot sitt folks framtid. Så *kan* det gå, och då blefve vår tids demokratiska rörelse ett medel till mänsklighetens framåtskridande, hvartill knappast någon motsvarighet finnes i historien. Men det är så, att i de största möjligheter för mänskligheten gömma sig också de största farorna. Blir demokratien blott ett förtryckande klassvälde i nya händer, så har den ej större berättigande än den samhällsordning, hvori äldre klassvälden utvecklats, och om det nya klassväldet kommer att innebära undertryckande af företagsamhet och sakkunskap, så komma de ekonomiska utvecklingsmöjligheter att förstöras, hvarpå de breda folklagrens egen ekonomiska välfärd beror. Och användes den makt, som en demokratisk samhällsordning lägger i flertalets hand, till

undgående af plikterna mot fosterlandet, då är fara värdt, att denna samhällsordning leder till nationell undergång i stället för till det, som hvarje samhällsordning måste befrämja för att blifva berättigad: nationellt framåtskridande. Därför behöfver demokratin i allra högsta grad just för sin egen skull det tillfälle till politisk själfbesinning, som endast kan vinnas genom maktfördelning. Insikten härom har förmått Nordamerikas demokrati att underkasta sig själf den maktfördelning, d. v. s. maktbegränsning, som jag skisserat i början af denna uppsats. Därför är också den nuvarande franska republikens demokratiska författning byggd på maktfördelningens grundsats, ehuru denna i mycket förvanskats genom en efterbildning af den engelska parlamentarismen utan dennas förutsättningar. På samma sätt är hos oss villkoret för en lyckobringande demokratisk utveckling, att inrättningar finnas, som kunna åstadkomma själfbesinning. Vi behöfva ej för dem söka främmande förebilder. Vi hafva redan sådana i vår författning, om denna får vara hvad den är ämnad att vara, och en af de yppersta af dessa är vårt nationella konungadöme — något som de nämnda nationerna till följd af sina historiska förhållanden måste undvara. Grundad blott på lagen, och därför upphöjd öfver klasskampen, utgör den så att säga en reserv, som i ödesdigra tider är särskildt ägnad att kunna verka som nationens samvete både till återhåll och framåtskridande. Så, men ej såsom ett tomt sken tänkte sig också Geijer denna konungamakt. I det af herr Staaff återopade brevet förekommer ett uttalande — förmodligen ett af dem, hvilkas mening herr Staaff anser vara kvistig att genomtränga —, och detta uttalande går ut på, att den moderna demokratien ej innebär någon fara för konungamakten, »om denna vill *uppriktigt* basera sig på sitt *gamla* svenska och tillika sitt enda *nya* stöd, som är *lagen* — lagen, som . . . ger just genom den *individuella* (= personliga) utvecklingens innersta samband med det *allmänna* en oemotståndlig makt åt *den* (konungen) i vår tid, hvars kallelse det är att göra den gällande och som *känner* denna kallelse». Men är då konungen ofelbar? Helt visst icke. *Men därför är också hans makt inskränkt*. En statsminister efter engelskt mönster skulle *däremot ha en oinskränkt makt* under den tid han sitter vid styret. Öfverdrift,

hör jag ropas. Riksdagen genom sitt konstitutionsutskott kan ju ställa honom till ansvar. Ja enligt grundlagen, men dennas stadganden härom strida mot den engelska mönsterbilden, och mot denna ha de ju ej något vitsord. Tecken tyda också på, att de genom »praxis» kunna göras kraftlösa, nämligen när det gäller ledaren för majoritetspartiet. Om blott detta har majoritet i konstitutionsutskottet, kan det med undertryckande af den *sakliga* pröfning, som grundlagen afsett, befria statsministern och *hans råd* från ansvar för de mest riksfördärflika åtgärder, och enligt RF § 107 är ingen »ny till ansvarighet förbindande granskning af ny riksdag i samma mål tillåten». Under valperiodens tre år är ju det i andra kammaren härskande ministeriella partiet säkert om sina platser och, om af dessas antal följt majoritet i konstitutionsutskottet, därmed också om makten öfver detta — när konungen ej får fritt använda upplösningsrätten —, och för de regeringsåtgärder, statsministern under åtminstone de två första af dessa åren företager, blir han då fullkomligt oansvarig. Men under den tiden kan mycket riksfördärflikt hinna ske. Är det verkligen mera betryggande för landet, att en person, som tillsatts på ett sådant sätt, som parlamentarism kräfver, erhåller, om också blott för viss tid, en oinskränkt makt, än att en strängt begränsad makt utan upprifvande partiagitation och de frestelser, som en sådan kan medföra, anförtros åt en person, hvars uppföstran och hela ställning äro alldeles särskildt ägnade att låta honom känna dess ansvar? Att vid valet mellan dessa möjligheter gifva företrädet åt den senare och därför söka åt konungen bevara hans författningsenliga rättigheter, det är icke servilism, såsom herr Staaff i sin broschyr förevitat den svenska statsvetenskapen, lika litet som universitetsungdomen, därför att den i fosterlandets trygghet ser något högre än förverkligandet af herr Staaffs parlamentariska ideal, förtjänar prof. Alexandersons beskyllning att ha svikit sanningens, rättens och frihetens ledstjärnor.

Till sist vill jag nu ge ett sammanfattande svar på titelbladets fråga.

Vår författning, är *icke* hotad därigenom, att konung Gustaf vädjat till sitt folks fosterlandskärlek, men den är det,

om herr Staaff och hans medhållare lyckas i strid med gällande lag införa en parlamentarisk praxis *efter utländskt mönster*. Och lyckas de genom sina försök i den vägen hindra en snar och betryggande lösning af försvarsfrågan, *då är själfva fosterlandets själfbestånd hotadt.*

---

schreiner
Group

1000000021400

LÄSESALSLÄN

Kungliga biblioteket

UPPSALA 1914
ALMQVIST & WIKSELLS
BOKTRYCKERI-A.-B.

